

Brúnna agus tarraingtí inár dtimpeall

Súil thapa ar an gceacht

Oscail an ceacht le trí fhadhb laethúla — doras, taos, banda leaisteach — agus fiafraigh an bhfuil an smaoineamh céanna taobh thiar díobh go léir. Múin gur brú nó tarraingt é fórsa, ag baint úsáid as samplaí ón gclós (cic a thabhairt do liathróid; cóta a tharraingt ort), agus ansin cuir an rang ar thóráocht fórsaí timpeall an tseomra, agus sa chlós más mian leat. Féachann grúpaí le stáisiúin an dorais, an tarraiceán, na cathaoireach, an leabhair, an taois roinnte agus na mbandaí leaisteacha, agus socraíonn siad an brú nó tarraingt atá ann agus an gcuireann sé tús le gluaiseacht, an stopann sé í nó an athraíonn sé cruth. Taifeadann siad trí rud ar a laghad a d'aimsigh siad ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe agus roinneann siad na rudaí a chuir iontas orthu.

Cuspóirí foghlama

- Brúnna agus tarraingtí a aithint i samplaí laethúla ar scoil, lena n-áirítear nuair a leacaíonn nó a shíneann siad rud éigin
- Cur síos a dhéanamh ar an gcaoi ar féidir le fórsa tús a chur le gluaiseacht ruda, é a stopadh nó a chruth a athrú
- Trí shampla ar a laghad d'fhórsaí a thaifeadadh, mar aon leis an méid a tharla

Roimh an gclog — ullmhúchán

Cuir liathróid bheag amháin de thaos múnlaithe agus dhá bhanda leathana leaisteacha ar gach ceann de dhá bhord roinnte. Fág an doras, an tarraiceán, an chathaoir agus an leabhar mar stadanna gluaiseachta atá sa seomra cheana féin. Aontaigh teorainn amuigh faoin aer má tá geata, luascán nó liathróid bhog á n-úsáid agat. Marcáil trí cholún ar an gclár, réidh do na rudaí a aimseoidh an rang.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
taos múnlaith / taos súgartha (liathróidí roinnte do na stáisiúin)	2	rang	seomra ranga	cré mhúnlaith bhog nó píosa blu-tack
bandaí leaisteacha (leathana, den chineál a úsáidtear sa seomra ranga)	4	rang	seomra ranga	stiall d'éadach sínteach nó banda gruaige
rudaí laethúla le brú agus le tarraingt atá sa seomra cheana féin (doras, tarraiceán, cathaoir, leabhar)	1	rang	seomra ranga	aon rudaí sábháilte sa seomra ranga ar féidir leis na páistí iad a bhrú nó a tharraingt go réidh
liathróid bhog chlóis (stad roghnach amuigh faoin aer)	1	rang	trealamh na scoile	fág an stad leis an liathróid ar lár agus ná húsáid ach geata na scoile nó luascán

Pointe sábháilteachta

Brúigh doirse agus cathaoireacha go réidh; tarraing bandaí leaisteacha íseal agus i bhfad ó aghaidheanna; coinnigh na pasáistí saor ó mhálaí agus ó chosa; amuigh faoin aer, fan taobh istigh den teorainn aontaithe.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Coinnigh éadrom é. Dírígh méar ar an doras, ar liathróid thaois nó ar bhanda leaisteach agus glac le trí nó ceithre thuairim thapa. Ná luaigh an focal fórsa go fóill mura molann dalta é. Fág trealamh iomlán na tóraíochta pacáilte ar shiúl.
- **Cad is fórsa ann?:** Ocht nóiméad ar an gclár amháin. Bain úsáid as samplaí ón gclós — cic a thabhairt do liathróid peile (brú, tús gluaiseachta) agus cóta a tharraingt ort (tarraingt, athrú crutha). Ná léirigh an doras, an taos ná an banda; is stadanna tóraíochta iad sin. Má deir páiste gur brú é an doras, glac leis mar thuar le seiceáil níos déanaí.
- **Cad iad na fórsaí a aimseoid?:** Fanann na tuair ó bhéal. Scríobh dhá nó trí smaoineamh Brú / Tarraingt ar an gclár mar mharcóirí fiosracha. Sula mbogann aon duine, luaigh na rialacha sábháilteachta fad atá an rang fós ina suí: doirse agus cathaoireacha go réidh, bandaí íseal agus i bhfad ó aghaidheanna, pasáistí glana, teorainn amuigh faoin aer.
- **Tóraíocht fórsaí:** Cuir na grúpaí ag bogadh ó stad roinnte go stad roinnte, nó siúil leis an rang ar fad ó stad go stad. Ag gach stad, cuir an dá cheist os ard: brú nó tarraingt, ansin tosú, stopadh nó athrú crutha. I ndiaidh gach stad nó dhá stad, stop an rang ar feadh 20 soicind ionas go ndéarfadh na beirteanna an áit, an fórsa agus an toradh os ard, agus breac síos ar an gclár trí rud gearr a d'aimsigh an rang.
- **Ainmigh an fórsa:** Seol na daltaí chuig leathanach na Dialainne Imscrúdaithe agus dírígh a n-aird ar ais ar na trí rud ar an gclár má theipeann ar dhuine smaoineamh ar rud. Siúil timpeall leis an leid: brú nó tarraingt ar dtús, ansin cad a tharla. Glac le líníochtaí lipéadaithe; má scríobhann dalta 'leacú' amháin, iarr ar an dalta a chur leis gur brú a bhí ann a leacaigh an taos.
- **Fórsaí a d'úsáid daoine riamh:** Tabhair an chuid is mó de na cúig nóiméad do na rudaí a d'aimsigh siad ar an tóraíocht. Bunaigh aon nasc le huirlisí laethúla ar rud a láimhseáil siad díreach anois — brú ar dhoras, ar gheata nó ar chathaoir. Má deir duine nach ndéanann ach meaisíní fórsaí, dírígh a aird ar ais ar a lámha féin ar an tóraíocht.

Cad ba cheart a fheiceáil

Ba cheart do na daltaí a rá gur brúnna iad an doras, an chathaoir agus an leabhar a chuireann tús le gluaiseacht nó a stopann í, gur tarraingt é an tarraiceán a chuireann tús le gluaiseacht, gur brú a leacaíonn an taos, agus gur tarraingt a shíneann an banda leaisteach. Bearna choitianta is ea 'leacú' nó 'síneadh' amháin a scríobh gan brú nó tarraingt a ainmniú ar dtús — spreag iad chun an focal fórsa a chur leis.

Míthuisceintí agus idirghabhálacha

- **Is cineálacha fórsa iad leacú agus síneadh, ar leith ó bhrú agus ó tharraingt.** — Dírigh méar ar an taos nó ar an mbanda agus fiafraigh: ar bhrúigh tú uait é nó ar tharraing tú chugat é? Ansin cuir leis gurb é an leacú nó an síneadh an rud a tharla — an t-athrú crutha, ní tríú cineál fórsa.
- **Ní dhéanann ach meaisíní nó rudaí móra fórsaí — ní áirítear mo lámha.** — Taispeáin an taos a leacaigh siad féin nó an chathaoir a bhrúigh siad ar an tóraíocht agus abair: fórsa ó do lámha a bhí ansin. Úsáideann meaisíní na brúnna agus na tarraingtí céanna.
- **Is leor 'bhog mé é' — níl gá brú nó tarraingt a rá.** — Spreag láithreach: ar bhrúigh tú uait é nó ar tharraing tú chugat é? Iarr orthu an rud a d'aimsigh siad a rá arís agus an focal fórsa ar dtús.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Cuir le páirtí iad agus lig dóibh méar a dhíriú ar an rud agus ansin brú nó tarraingt a rá; úsáid na trí rud ar an gclár mar thúsphointí do leathanach na Dialainne. • Glac le líníochtaí lipéadaithe in áit abairtí iomlána do na trí thaifead.	• Tar éis brú nó tarraingt a ainmniú, cuir nóta soiléir faoi thosú, faoi stopadh nó faoi athrú crutha le gach ceann de na trí rud a aimsíodh.	• Lorg fórsa a chuireann tús le gluaiseacht agus a athraíonn cruth araon, nó aimsigh dhá tharraingt dhifriúla agus stopadh soiléir amháin.

Nasc traschuraclaim

Déan nasc leis an gCorpoideachas nó le CLG — is brú é cic nó pas láimhe a thabhairt do liathróid a chuireann tús le gluaiseacht, an teanga chéanna is a úsáideadh ar an tóraíocht.